

Ovaj projekt financira
Europska unija

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO ZAŠTITE
OKOLIŠA I PRIRODE

SPUO Hrvatska

IPA 2010 projekt „Jačanje kapaciteta za provedbu strateške procjene utjecaja na okoliš (SPUO) na regionalnoj i lokalnoj razini“

Opće metodološke preporuke za izradu strateških studija

Zagreb, lipanj 2014.

Svrha publikacije:

Ova publikacija prikaz je metodoloških i praktičnih preporuka za provedbu postupka strateške procjene utjecaja na okoliš.

Odricanje od odgovornosti:

Ova publikacija izrađena je uz pomoć Europske unije. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost projektnog tima i ni na koji način se ne može smatrati da održava gledišta Europske unije.

Autori:

Ovaj dokument pripremljen je unutar projekta financiranog sredstvima Europske unije IPA 2010 „Jačanje kapaciteta za provedbu strateške procjene utjecaja na okoliš na regionalnoj i lokalnoj razini“, koji je uz Ministarstvo zaštite okoliša i prirode provodio konzorcij EPTISA Servicios de Ingeniería S.L. i Dvokut Ecro d.o.o. (SPUO Hrvatska tim).

Tekst: Jiří Dusík, Matjaž Harmel i Martin Smutný u suradnji s Petrom Rothom

Autor slike na naslovnici: Jiří Dusík, voditelj projektnog tima

Za više informacija:

Ministarstvo zaštite okoliša i prirode

Ulica Republike Austrije 14

HR-10000 Zagreb

Tel: +385 (0) 1 3717 111

Fax: +385 (0) 1 3717 149

Web portal: www.mzoip.hr

SADRŽAJ

POJMOVNIK	4
1 UVOD	5
1.1 Cilj	5
1.2 Struktura	5
1.3 Pristup	5
2 STRATEŠKA PROCJENA UTJECAJA NA OKOLIŠ (SPUO) I POSTUPAK PLANIRANJA	6
3 OPĆA NAČELA ZA UPRAVLJANJE SPUO TIJEKOM POSTUPKA PLANIRANJA	8
3.1 SPUO bi trebala osigurati rane i djelotvorne ulazne podatke za postupak planiranja	8
3.2 SPUO bi trebala ocijeniti održivost okoliša kroz realna varijantna rješenja za SPP	8
3.3 SPUO bi trebala uključiti odgovarajuća tijela nadležna za okoliš i zdravlje te javnost	9
4 SADRŽAJ STRATEŠKE STUDIJE O UTJECAJU NA OKOLIŠ	11
4.1 Usmjerenost na značajne utjecaje na okoliš	11
4.2 Razmatranje pitanja vezanih uz biološku raznolikost	11
4.3 Razmatranje klimatskih promjena	12
4.4 Razmatranje značajnih zdravstvenih pitanja	13
4.5 Razmatranje socijalno-gospodarskih aspekata	13
5 PREPORUKE ZA OVLAŠTENIKE	14
5.1 Jasno utvrđivanje ključnih okolišnih i razvojnih pitanja koja se razmatraju u postupku SPUO (određivanje sadržaja studije)	14
5.2 Analiza postojećeg stanja i mogući razvoj ako se ne usvoji SPP	17
5.3 Procjena predloženih razvojnih ciljeva ili prioriteta (neobavezni zadatak)	19
5.4 Procjena utjecaja SPP na značajna okolišna pitanja	21
5.5 Prepoznavanje nesigurnosti i priprema za praćenje i prilagodljivo upravljanje utjecajima SPP na okoliš	26
5.6 Izrada strateške studije	27
6 KONTROLNA SPUO LISTA	30
7 ZAKLJUČNE NAPOMENE O NAJČEŠĆIM SPUO MITOVIMA	32
7.1 Pitanje potrebe detaljnih analiza u SPUO koje nisu prikladne za predmetnu SPP	32
7.2 Pitanje značajnih dodatnih troškova i produženja postupka planiranja koje nameće SPUO	32
LITERATURA	34
UKRATKO O PROJEKTU SPUO HRVATSKA	35
GLAVNI JAVNO DOSTUPNI MATERIJALI	35

POJMOVNIK

Pojam	Definicija
Direktiva o SPUO	Direktiva 2001/42/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 27. lipnja 2001. o procjeni učinaka određenih planova i programa na okoliš
Javnost	Jedna ili više fizičkih ili pravnih osoba i njihove udruge, organizacije i skupine u skladu s nacionalnim zakonodavstvom i praksom
Tijela nadležna za okoliš i zdravlje	Tijela državne uprave i/ili pravne osobe s javnim ovlastima koja zbog svojih specifičnih odgovornosti za okoliš i zdravlje ljudi sudjeluju u postupcima strateške procjene i ocjene o potrebi strateške procjene
Protokol o SPUO	Protokol o strateškoj procjeni okoliša uz Konvenciju o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica
SPP	Strategija, plan i program
SPUO	Strateška procjena utjecaja na okoliš
SPUO ovlaštenik	Pravna osoba koja posjeduje suglasnost ministarstva nadležnog za zaštitu okoliša za obavljanje stručnih poslova: izrada strateških studija i/ili studija ocjene prihvatljivosti SPP za ekološku mrežu
Strateška studija	Stručna podloga izrađena u postupku strateške procjene
Uredba o SPUO	Prijedlog Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš (travanj 2014.)
ZOZO	Zakon o zaštiti okoliša (Narodne novine, brojevi 80/13 i 153/13)

1 UVOD

1.1 Cilj

Opće metodološke preporuke za izradu strateških studija daju metodološke i praktične preporuke za provedbu postupka strateške procjene utjecaja na okoliš. Primarno su namijenjene SPUO ovlaštenicima, ali ujedno su korisne svima koji provode i sudjeluju u postupcima strateške procjene i ocjene o potrebi strateške procjene.

Dopunu ove publikacije čine tri priručnika za provedbu strateške procjene utjecaja na okoliš na državnoj razini, područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini te trinaest smjernica za primjenu postupka strateške procjene utjecaja na okoliš u pojedinim područjima: prostorno planiranje, regionalni razvoj, gospodarenje otpadom, vodno gospodarstvo, poljoprivreda, šumarstvo, ribarstvo, energetika, industrija, rudarstvo, promet, elektroničke komunikacije i turizam. Navedene publikacije izradio je SPUO Hrvatska tim.

1.2 Struktura

Publikacija se sastoji od sedam poglavlja:

- U prvom poglavlju objašnjava se njezina struktura i priroda.
- U drugom se poglavlju daje pregled uobičajenih koraka u postupku planiranja i njihovih logičkih poveznica s koracima postupka provedbe SPUO.
- U trećem se poglavlju navode opća načela za upravljanje SPUO tijekom postupka planiranja.
- U četvrtom se poglavlju pojašnjavaju značajni utjecaji i ključna pitanja koja treba razmotriti u postupku SPUO.
- U petom se poglavlju daju preporuke ovlaštenicima tijekom pripreme i izrade strateške studije.
- U šestom se poglavlju nalazi kontrolna lista za provjeru učinkovitosti SPUO i ispunjavanja zahtjeva SPUO Direktive.
- U sedmom se poglavlju navode najčešća pitanja i mitovi o SPUO.

Opće metodološke preporuke nadopunjene su detaljnim tehničkim smjernicama u dva zasebna priloga:

- u Prilogu 1. Smjernice za ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu nalazi se osnovni opis posebnih razmatranja povezanih s procjenom utjecaja strategija, planova i programa na ekološku mrežu (Natura 2000)
- u Prilogu 2. Smjernice za primjenu pogodnih alata za analizu nalazi se pregled glavnih analitičkih alata koji se mogu koristiti u postupku SPUO.

1.3 Pristup

Opće metodološke preporuke za izradu strateških studija se temelje na odredbama o SPUO utvrđenima Zakonom o zaštiti okoliša (NN 80/13 i 153/13) i Prijedlogom Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš (travanj 2014.). Preporučeni pristup opisan u ovoj publikaciji u potpunosti je sukladan zahtjevima Direktive o SPUO. Autori su pokušali pojednostavniti pristup i učiniti ga dovoljno fleksibilnim za primjenu u različitim strategijama, planovima ili programima u Hrvatskoj. Stoga ovaj dokument predstavlja općeniti okvir koji se može dopuniti specifičnim smjernicama za provedbu SPUO u različitim područjima planiranja.

Budući da je izrada Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš u tijeku, navedene preporuke isključivo su savjetodavne prirode i ne mogu se smatrati službenim pravnim tumačenjem.

2 STRATEŠKA PROCJENA UTJECAJA NA OKOLIŠ (SPUO) I POSTUPAK PLANIRANJA

Postupcima planiranja analiziraju se i predlažu razvojni zahvati u okolišu. U postupku SPUO ispituju se pojedinačni rezultati postupka planiranja i njime se mogu utvrditi poboljšanja potrebna za povećanje koristi razvojnih prijedloga za okoliš i smanjenje negativnih utjecaja i rizika za okoliš.

Stoga postupak planiranja i postupak provedbe SPUO slijede sličnu logiku koja služi kao osnova za pristup predložen ovim dokumentom. U svojoj bi biti oba postupka trebala:

- utvrditi ključne probleme koji se trebaju uzeti u obzir tijekom izrade SPP
- analizirati postojeće stanje okoliša i mogući razvoj ako se ne usvoji SPP
- utvrditi optimalan skup razvojnih zahvata
- predložiti sustav praćenja i upravljanja koji osigurava korisne podatke za provedbu i buduće prilagodbe ili ažuriranja predloženih zahvata
- osigurati pravodobna i učinkovita savjetovanja s odgovarajućim tijelima i javnošću prilikom izrade SPP.

U tablici 1. navedeni su uobičajeni koraci u postupku planiranja i postupku SPUO te njihove logičke poveznice koje pokazuju da se ta dva postupka mogu istodobno provoditi odnosno da se postupak SPUO dobro uklapa u logiku i korake postupka planiranja. S obzirom na sličnosti u logici postupka planiranja i SPUO može se reći da se oba alata međusobno podupiru unutar jednog golemog sustava planiranja u cilju održivog razvoja.

Rano uključivanje SPUO u proces planiranja, kao što je prikazano u tablici 1., poboljšava i jača kvalitetu cjelokupnog postupka planiranja, a time i popratnih dokumenata. Predloženi koraci SPUO trebali bi se provesti na način da ne otežavaju postupak planiranja već da osiguraju dodanu vrijednost kroz postupak procjene.

Oba postupka mogu također iskoristiti jedinstven sustav savjetovanja s odgovarajućim tijelima i javnošću. Iskustvo je pokazalo da su zajednička savjetovanja o SPP i SPUO ili drugom postupku procjene korisna za sve zainteresirane strane u postupku, s obzirom na to da savjetodavce mogu lako zbuniti paralelna savjetovanja o istoj SPP.

Tablica 1.: Logičke poveznice između izrade SPP i odgovarajućih zadataka u SPUO

Uobičajeni koraci u postupku planiranja	Logički odgovarajući koraci SPUO
<p>Utvrđivanje općih ciljeva SPP i glavnih problema koje treba riješiti.</p> <p>Moguća savjetovanja s drugim odgovarajućim tijelima.</p>	<p>Utvrđivanje okolišnih pitanja, ciljeva i prijedloga koji bi se trebali razmotriti u postupku SPUO.</p> <p>Obvezna savjetovanja s tijelima nadležnim za okoliš i zdravlje. Preporučljiva savjetovanja sa zainteresiranom javnošću.</p>
<p>Analiza razvojnog konteksta</p>	<p>Ocjena postojećeg stanja i njegov mogući razvoj ako se ne usvoji SPP</p>
<p>Predlaganje razvojnih ciljeva/prioriteta</p>	<p>Procjena predloženih razvojnih ciljeva i prioriteta</p>
<p>Predlaganje aktivnosti i prijedloga koji se trebaju poduzeti</p>	<p>Procjena utjecaja prijedloga navedenih u SPP o prepoznatim okolišnim pitanjima</p>
<p>Predlaganje kriterija ocjene i sustava praćenja</p>	<p>Ocjena predloženog sustava provedbe i praćenja</p>
<p>Izrada SPP i savjetovanja s tijelima i dionicima</p>	<p>Izrada strateške studije o utjecaju na okoliš i savjetovanja s tijelima nadležnim za okoliš i zdravlje te s javnošću</p>
<p>Odluka o donošenju SPP i obavještanje javnosti o toj odluci</p>	<p>Uzimanje u obzir strateške studije o utjecaju na okoliš i rezultata savjetovanja prilikom donošenja odluke.</p> <p>Informiranje tijela nadležnih za okoliš i zdravlje te javnosti o načinu na koji su uzeti u obzir rezultati SPUO.</p>

3 OPĆA NAČELA ZA UPRAVLJANJE SPUO TIJEKOM POSTUPKA PLANIRANJA

3.1 SPUO bi trebala osigurati rane i djelotvorne ulazne podatke za postupak planiranja

Direktiva o SPUO¹ i ZOZO² propisuju da se SPUO mora provesti tijekom izrade SPP i da se mora završiti prije njihova usvajanja. SPUO je stoga neizostavni dio postupka planiranja. Radi osiguranja transparentnosti, o rezultatima SPUO izvještava se u strateškoj studiji o utjecaju na okoliš.³

Postupak SPUO najučinkovitiji je ako se započne što je prije moguće, a idealno bi bilo da se započne istodobno s izradom SPP. Predloženi koraci SPUO trebali bi se provesti na način da ne otežavaju izradu SPP već da osiguraju dodanu vrijednost.

SPUO često uključuje prikupljanje informacija, utvrđivanja varijantnih rješenja i utjecaja na okoliš, predlaganje mjera ublažavanja i provjeru tih prijedloga u kontekstu predviđenih utjecaja na okoliš. Rano uključivanje SPUO u proces planiranja poboljšava i jača kvalitetu cjelokupnog postupka izrade SPP.

Jasno je da bi tijela odgovorna za postupak planiranja trebala snositi krajnju odgovornost za sadržaj konačne SPP. Međutim, ta bi tijela trebala uzeti u obzir rezultate strateške studije o utjecaju na okoliš i odgovarajuća savjetovanja s tijelima i javnošću.⁴ Također bi trebala informirati tijela za okoliš i zdravlje i javnost s kojima se savjetovala o načinu na koji su rezultati SPUO uzeti u obzir prilikom donošenja odluka.⁵

3.2 SPUO bi trebala ocijeniti održivost okoliša kroz realna varijantna rješenja za SPP

Direktivom o SPUO propisana je potreba opisivanja i procjene razumnih varijantnih rješenja⁶, kao i navođenje razloga konačnog odabira „s obzirom na ostala razmotrena razumna varijantna rješenja”.⁷

U tom se pogledu mora napomenuti da postupak SPUO omogućuje razmatranje različitih strateških rješenja:

- potrebu za predloženim aktivnostima
- korištenu tehnologiju ili postupke
- lokacije
- prioritete, tempiranje ili druge faze provedbe predloženih aktivnosti.

Sve te mogućnosti ne mogu se primijeniti u svim slučajevima. Širi raspon varijantnih rješenja obično je dostupan na državnoj ili regionalnoj razini, a odluke donesene na „višim” razinama mogu isključiti neka varijantna rješenja. Unatoč tome, „hijerarhija varijantnih rješenja” navedena u Okviru 1. može biti koristan vodič za razmatranje dostupnih rješenja tijekom provedbe postupka SPUO.

¹ Direktiva o SPUO, članak 4. stavak 1.

² ZOZO, članak 67. stavak 1.

³ Direktiva o SPUO, članak 5.; ZOZO, članak 68.

⁴ Direktiva o SPUO, članak 8.

⁵ Direktiva o SPUO, članak 9.

⁶ Direktiva o SPUO, članak 5. stavak 1.

⁷ Direktiva o SPUO, članak 9. stavak 1. (b)

Okvir 1.: Hijerarhija varijantnih rješenja koja bi se mogla razmatrati u postupku SPUO

Pitanje 1.: Je li predloženo razvojno rješenje potrebno općenito i u predloženom obuhvatu?
(potreba za upravljanjem)

Može li se uopće potreba zadovoljiti novim razvojnim rješenjem ili infrastrukturom itd.? Postoje li realne mogućnosti za upravljanje razvojnim potrebama (npr. regulatornim, gospodarskim ili administrativnim alatima ili drugim rješenjima koja potiču promjene u ponašanju?)

Pitanje 2.: Kako bi se trebalo izvesti?
(metoda ili postupak)

Postoje li metode, tehnologije ili postupci koji mogu zadovoljiti razvojne potrebe uz manju štetu za okoliš u odnosu na „očite“ ili tradicionalne metode?

Pitanje 3.: Gdje bi se trebalo nalaziti?
(lokacija ili zabranjena područja)

Gdje bi se predložena razvojna rješenja trebala nalaziti, a gdje bi trebala biti zabranjena?

Pitanje 4.: Kada bi se trebalo provesti?
(tempiranje ili drukčije faze provedbe)

Kada i u kojem redoslijedu bi se trebala provoditi razvojna rješenja?

Dionici se mogu na koristan način uključiti u osmišljavanje i procjenu strateških i detaljnijih varijantnih rješenja kroz savjetovanja. Varijantna rješenja razmotrena u postupku moraju se dokumentirati i mora se obrazložiti zašto jesu, odnosno nisu prihvaćena za daljnje razmatranje.

3.3 SPUO bi trebala uključiti odgovarajuća tijela nadležna za okoliš i zdravlje te javnost

Savjetovanja s tijelima nadležnim za okoliš i zdravlje

Direktiva o SPUO zahtijeva prepoznavanje tijela s kojima će se provesti savjetovanje tijekom postupka SPUO. Tijela su ona koja bi, zbog svojih specifičnih odgovornosti za okoliš, mogla biti nadležna za utjecaje provedbe SPP na okoliš⁸. Preporuka je da se uz nadležna tijela za okoliš uključuju i tijela nadležna za zdravlje kako bi se utvrdio mogući utjecaj provedbe SPP na zdravlje ljudi.⁹ Navedeno je u skladu sa zahtjevima Protokola o SPUO.

Direktivom o SPUO propisana su dva obvezna savjetovanja s nadležnim tijelima za okoliš i zdravlje. Prvo se odvija tijekom određivanja sadržaja strateške studije, a drugo tijekom javne rasprave o nacrtu SPP i strateškoj studiji.

Ovaj dokument osim spomenutih savjetovanja preporuča i dodatna savjetovanja s tijelima nadležnim za okoliš i zdravlje i prema potrebi i s javnošću. Te su preporuke isključivo savjeti i u skladu su s načelima dobrih praksi u SPUO. Navedene su da bi se naglasile moguće koristi takvih interaktivnih savjetovanja. Također se mora istaknuti da se sva savjetovanja ne moraju provesti „u službenom tonu“. Kada je to prikladno, mnoga preporučena dodatna savjetovanja o SPUO mogu biti kratka i neformalna.

⁸ Direktiva o SPUO, članak 6. stavak 3.

⁹ Ona mogu uključivati tijela koja nadziru ili provode procjene utjecaja na zdravlje ili druge zdravstvene procjene (npr. zavodi za javno zdravstvo itd.).

Savjetovanja s javnosti

Direktivom o SPUO zahtijeva se prepoznavanje javnosti i savjetovanje s javnosti na koju utječe ili bi mogla utjecati provedba SPP ili koja ima interes u prethodno navedenom. To uključuje relevantne nevladine udruge, kao što su one koje promiču zaštitu okoliša i druge zainteresirane organizacije.¹⁰

Hrvatskim zakonodavstvom o SPUO propisana su dva obvezna savjetovanja s javnosti. Prvo se odvija tijekom određivanja sadržaja strateške studije o utjecaju na okoliš, a drugo tijekom javne rasprave o nacrtu SPP i strateškoj studiji o utjecaju na okoliš.

Prilikom organizacije savjetovanja, tijela nadležna za planiranje trebala bi imati na umu da se savjetovanje o SPUO može znatno razlikovati od savjetovanja na razini projekta, koja često izazivaju veliki javni interes. Često su ograničena na savjetovanja s dobro organiziranim skupinama koje imaju veliki interes u postupku planiranja (npr. velike nevladine organizacije, udruge općina, gospodarske komore itd.). Ta bi se činjenica trebala uzeti u obzir prilikom odabira metoda savjetovanja.

Podaci o izradi SPP i SPUO mogu se objaviti u državnim i regionalnim novinama, na javno dostupnim mjestima (npr. u prostorijama uprave) i/ili na internetskim stranicama tijela nadležnih za prostorno uređenje i/ili nadležnih tijela za okoliš i zdravlje. Može se izraditi namjenska internetska stranica radi obavještanja dionika, prikupljanja povratnih informacija i omogućivanja dionicima da sudjeluju u izradi nacrtu SPP i/ili komentiranju.

Formalne javne rasprave koje se često koriste na razini projekta u postupcima procjene utjecaja na okoliš ne bi bile učinkovito sredstvo savjetovanja u postupku SPUO. Javne rasprave u pravilu služe za otkrivanje različitih stavova među stranama kroz postavljanje pitanja i davanje odgovora. Budući da je SPUO obično širi i složeniji postupak, ključ uspješnih savjetovanja jest konstruktivan dijalog ili rasprava kojom se nastoje riješiti problemi. Time će se na najbolji način omogućiti sudionicima da razjasne ustupke koji se moraju učiniti u SPP i da smanje broj nesigurnosti oko postupka planiranja i njegovih predviđenih rezultata. Takva savjetovanja često su olakšana kroz radionice ili konferencije. Drugi prikladni alati za dobivanje povratnih informacija uključuju:

- namjenske adrese e-pošte za prikupljanje primjedbi ili telefonske linije
- osobu s odgovarajućim kvalifikacijama iz redova planera koja će biti odgovorna za pružanje dodatnih usmenih objašnjenja na licu mjesta
- javne izložbe
- savjetodavne skupine koje se sastoje od predstavnika tijela nadležnih za okoliš i zdravlje i javnosti.

Odabir odgovarajućih alata ovisi o raspoloživom vremenu, prirodi pitanja koja će se razmatrati i složenosti referentnih dokumenata.

¹⁰ Direktiva o SPUO, članak 6. stavak 4.

4 SADRŽAJ STRATEŠKE STUDIJE O UTJECAJU NA OKOLIŠ

4.1 Usmjerenost na značajne utjecaje na okoliš

Direktivom o SPUO zahtijeva se procjena vjerojatnih značajnih utjecaja na okoliš, uključujući biološku raznolikost, stanovništvo, ljudsko zdravlje, floru, faunu, tlo, vode, zrak, klimatske čimbenike, materijalnu imovinu, kulturnu baštinu a koja uključuje arhitektonsku i arheološku baštinu, krajobraz i **međudnos prethodno navedenih čimbenika**.

Važno je spomenuti da se u svakoj SPUO ne trebaju razmatrati svi navedeni čimbenici. Svaki postupak SPUO trebao bi se usmjeriti na vjerojatne značajne utjecaje koji su bitni za predloženu SPP i ne bi trebao „razvodniti“ procjenu razmatranjem pitanja o čimbenicima kod kojih se očekuju manji utjecaji na okoliš ili u kojima se specifična okolišna pitanja mogu bolje razriješiti donošenjem odluka na razini projekta. Drugim riječima, SPUO ovlaštenici trebali bi objasniti koja su okolišna pitanja značajna, a za koja su smatrali da nisu važna pa ih nisu razmatrali u procjeni.

Pojam **međudnos** također je važan, jer omogućava da se u postupku SPUO razmatraju utjecaji na okoliš, a da ih pritom nije potrebno uklopiti u neke „pretince“ sastavnica okoliša. Primjer takvog pitanja moglo bi biti „urbano širenje“ kojim bi se mogli razriješiti lokalno manji, ali kumulativno značajni utjecaji na krajobraz, biološku raznolikost, tlo itd.

Istodobno je važno napomenuti da se tri strateška okolišna pitanja sve više ističu značajnim na europskoj razini i da bi ih trebalo razmotriti prilikom određivanja sadržaja SPUO. To su:

- biološka raznolikost i ekološka mreža (Natura 2000)
- klimatske promjene
- zdravlje.

Svako od tih pitanja ukratko je opisano u nastavku, a navedene su i dodatne preporuke o koristima razmatranja osnovnih gospodarskih učinaka predloženih SPP na skupine ili gospodarske sektore na koje bi mogli utjecati.

4.2 Razmatranje pitanja vezanih uz biološku raznolikost

Prema jednoj od definicija biološka raznolikost je varijabilnost među živim organizmima na Zemlji, uključujući varijabilnost unutar vrsta i među vrstama, kao i unutar ekoloških sustava i među njima. Iz te je definicije očito da nije jednostavno odrediti predmet strateške studije u pogledu žive prirode i zaštićenih prirodnih bogatstava.

U Direktivi o SPUO i nacionalnom zakonodavstvu prethodno navedeno se ne spominje uz iznimku odredbe kojom se utvrđuje da u slučaju vjerojatno značajnog utjecaja SPP na ekološku mrežu, provedba postupka SPUO je obvezna. Taj utjecaj procjenjuje se u postupku ocjene prihvatljivosti SPP za ekološku mrežu. Preporuke vezane za postupak ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu sastavni su dio smjernica iz Priloga II ovog dokumenta.

Međutim, ako postoji vjerojatnost utjecaja na ekološku mrežu, tada je gotovo sigurno da su vjerojatni i drugi utjecaji na biološku raznolikost. Slično tome, mogu postojati SPP koji vjerojatno ne bi utjecali na ekološku mrežu, no mogli bi utjecati na druge elemente biološke raznolikosti. Postojanju takve vjerojatnosti treba bi utvrditi u fazi određivanja sadržaja strateške studije.

SPUO i njezina procjena utjecaja na biološku raznolikost trebala bi u pravilu biti *ex ante* nadzor, a idealno bi bilo da se provede tijekom pripreme SPP. Treba imati na umu da se ne mora samo „glavni“ nacrt SPP

podvrgnuti procjeni utjecaja na biološku raznolikost: tijekom pripreme SPP predložit će se različita varijantna rješenja za određene elemente SPP ili varijante SPP često iz razloga koji nisu povezani sa zaštitom biološke raznolikosti. Takve varijante/varijantna rješenja, neovisno o tome koliko su okolišno prihvatljiva, trebaju biti predmet završnog kruga procjene utjecaja na biološku raznolikost. Često se događa da su varijantna rješenja prihvatljiva za okoliš iz svih perspektiva, ali su neprihvatljiva zbog utjecaja na prirodna bogatstva. Takva rješenja vrlo često podupire i javnost. Razlog tome jest da javnost cijeni varijantna rješenja najudaljenija od naselja, no udaljene lokacije obično ulaze u granice vrijednog prirodnog bogatstva koje je upravo sačuvano zbog svoje udaljenosti od naselja.

4.3 Razmatranje klimatskih promjena

Klimatske promjene prepoznate su na međunarodnoj i europskoj razini kao jedno od najvažnijih pitanja u budućim politikama zaštite okoliša. Za učinkovit odgovor o klimatskim promjenama potrebno je smanjenje emisija stakleničkih plinova (ublažavanje) i poduzimanje mjera za borbu s očekivanim promjenama u klimatskim uvjetima (prilagodba).

U ovom trenutku SPUO predstavlja jedini formalizirani postupak za razmatranje jesu li klimatski čimbenici razmotreni u predloženim SPP te na koji način. U Direktivi o SPUO izričito se spominju „*klimatski čimbenici*“ na popisu čimbenika koji se moraju procijeniti zajedno s interakcijom drugih čimbenika kao što su stanovništvo, ljudsko zdravlje, flora, fauna, tlo, vode, materijalna imovina itd.

Budući da se u Hrvatskoj i drugim mediteranskim zemljama očekuje povećanje godišnjih temperatura, manje količine oborina i sve snažnije oborine, preporuča se SPUO ovlaštenicima da barem odgovore na sljedeća pitanja povezana s prilagodbom klimatskim promjenama:

- Koje su vjerojatne posljedice klimatskih promjena na području obuhvaćenom studijom?
- Kako te promjene mogu utjecati na ključna okolišna pitanja i trendove koji su važni za SPP?
- Utječu li predloženi SPP znatno na otpornost ekoloških sustava na očekivane promjene klime?

Radi utvrđivanja glavnih pitanja povezanih s klimatskim promjenama korisno je tijekom određivanja sadržaja studije razmotriti sve predvidljive ekstremne klimatske situacije koje se mogu dogoditi u budućnosti (Tablica 2.).

Tablica 2.: Skupine pritisaka povezane s klimatskim promjenama

Klimatske promjene	Posljedice klimatskih promjena
Dinamika temperature zraka	Vruća ljeta, vrlo vrući dani/razdoblja (toplinski udari)
Dinamika mase zraka	Snažni vjetrovi (kontinentalne i morske oluje, uragani itd.)
Dinamika vode	Sušna ljeta, suše, vlažnije zime, koncentriranije i jače oborine, poplave, podizanje razine mora

Uz buduću razvoj prakse procjene klimatskih promjena u postupcima SPUO trebalo bi se također razmotriti mjere ublažavanja klimatskih promjena i objasniti uzrokuju li predloženi SPP značajne promjene u emisijama stakleničkih plinova. Međutim, specifični savjeti za izračun promjena u emisiji stakleničkih plinova na razini SPP tek se sada razvijaju za EU, a očekuje se da će se u tom pogledu tijekom 2014. – 2020. razviti i nove prakse.

4.4 Razmatranje značajnih zdravstvenih pitanja

Protokolom o SPUO zahtijeva se procjena utjecaja na okoliš i zdravlje, no u njemu se ne navodi definicija zdravlja. Umjesto toga postavlja se zahtjev da se važna zdravstvena pitanja ili čimbenici razmatrani u SPUO utvrde za svaki SPP i pritom da se uzmu u obzir rezultati savjetovanja s tijelima nadležnim za okoliš i zdravlje.

Koncept zdravlja prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji vrlo je širok i obuhvaća nepostojanje bolesti, ali i dobrobit stanovništva što znači da SPP mogu utjecati na zdravlje na mnogo načina. Neki od tih utjecaja su izravni i očiti, dok su drugi neizravni i teško ih je predvidjeti. Kao i s mnogim utjecajima na okoliš, odnosi između čimbenika u fizičkom okruženju i zdravstvenih ishoda mogu biti složeni i razvijati se kroz duže razdoblje.

Prilikom utvrđivanja relevantnih utjecaja na zdravlje korisno je uzeti u obzir okvir odrednica zdravlja. Primjeri odrednica zdravlja na koje SPP može utjecati uključuju¹¹:

- Čimbenike koji se odnose na uvjete u okolišu i uvjete rada: onečišćenje zraka, voda i tla, buka, vibracije i izloženost opasnostima
- Čimbenike koji utječu na zdrav stil života: olakšavanje hodanja i vožnje biciklom, dostupnost javnih prostora za vježbu i rekreaciju, osiguranje javnog prijevoza i odvratanje od uporabe osobnih automobila, dostupnost zdravstvenih proizvoda itd.
- Čimbenici koji se odnose na društvene mreže ili mreže zajednice: propadanje ili fragmentacija zajednice, društvena podrška ili izolacija, sastajališta i objekti zajednice, dostupnost zdravstvenih usluga (npr. tradicionalna tržišta itd.)
- Socijalno-gospodarski čimbenici bitni za zdravlje: prihod, vrijednosti tradicionalnog stila života, vjerske vrijednosti ili mjesta od kulturne ili duhovne važnosti.

Prema Protokolu SPUO treba se usmjeriti na fizičko okruženje. Međutim, s razvojem prakse provedbe SPUO mogu se procijeniti i složeniji odnosi. Početno razmatranje zdravlja u SPUO moglo bi se usmjeriti na čimbenike povezane s uvjetima u okolišu i uvjetima rada te zdravim stilom života. Napredne prakse razmatranja zdravlja u SPUO mogle bi primjerice uz te teme razmatrati i način na koji bi SPP mogli utjecati na društvene mreže ili mreže zajednice ili socijalno-gospodarske čimbenike.

Još jedna shema za razmatranje zdravstvenih čimbenika jest usporedna procjena rizika koja je opisana u Prilogu II. ovog dokumenta.

4.5 Razmatranje socijalno-gospodarskih aspekata

Transparentni pristupi SPUO trebali bi olakšati uključivanje dionika na koje bi mogli značajno utjecati predložene SPP. Budući da brige predmetnih dionika ne moraju biti ograničene na okolišna ili zdravstvena pitanja već se često odnose na njihovu opću dobrobit, socijalnu i ekonomsku situaciju, dobra je praksa razmotriti ta pitanja u sklopu SPUO uvijek kad se pojave značajna pitanja.

Najjednostavnija shema za razmatranje socijalno-gospodarskih učinaka u okviru postupka SPUO jest analizirati utjecaje na okoliš provedenih SPUO pregledom onih društvenih skupina i pojedinaca na koje bi predložena razvojna rješenja mogla negativno utjecati, kao i pružiti pregled prirode utvrđenih rizika i utjecaja. Druga mogućnost jest jednostavno dati pregled onih koji će imati pozitivne posljedice (i zašto) i

¹¹ Prilagođeno iz dokumenta Međunarodne udruge za procjenu utjecaja na okoliš *Health Impact Assessment: International Best Practice Principles*, Special Publications Series No. 5 (rujan 2006.). <http://www.iaia.org/publicdocuments/special-publications/SP5.pdf>

onih koji će imati negativne posljedice (i zašto) predloženih razvojnih rješenja. Taj pristup omogućuje odraz raspodjele gospodarskih i socijalnih koristi i troškova unutar društva.

Gospodarske se aspekte može razmotriti i pojednostavljenom analizom koristi i troškova. Ta je metoda opisana u Prilogu II. ovog dokumenta. Opća slabost pristupa povezanih s analizom koristi i troškova jest da ne uzima u obzir sve vanjske nematerijalne koristi i troškove te ne objašnjava kako su koristi i troškovi raspodijeljeni unutar različitih društvenih skupina.

5 PREPORUKE ZA OVLAŠTENIKE

U ovom se poglavlju prikazuje skup preporučljivih aktivnosti koje se u pravilu odvijaju tijekom procjene utjecaja predložene SPP. Te aktivnosti jesu:

1. Jasno utvrđivanje ključnih okolišnih i razvojnih pitanja koja se razmatraju u postupku SPUO (određivanje sadržaja studije)
2. Analiza postojećeg stanja i mogući razvoj ako se ne usvoji SPP
3. Procjena predloženih razvojnih ciljeva ili prioriteta (neobavezni zadatak)
4. Procjena utjecaja SPP na značajna okolišna pitanja
5. Prepoznavanje nesigurnosti i priprema za praćenje i prilagodljivo upravljanje utjecajima SPP na okoliš
6. Izrada strateške studije i njezino podnošenje tijelima nadležnim za okoliš i zdravlje te javnosti radi savjetovanja

U ovim su smjernicama razrađene te aktivnosti u nekoliko aspekata: obrazloženje njihova cilja, predloženi pristup, preporučena savjetovanja i praktični savjeti o tome što činiti i što izbjeći.

5.1 Jasno utvrđivanje ključnih okolišnih i razvojnih pitanja koja se razmatraju u postupku SPUO (određivanje sadržaja studije)

Cilj

Direktiva o SPUO¹² i ZOZO¹³ pružaju opći okvir za sadržaj strateških studija¹⁴ i istodobno propisuju zahtjev da se svaki postupak SPUO zasebno prilagodi tako da odražava specifična okolišna pitanja povezana s predloženim razvojnim rješenjima iz predloženog SPP. Sadržaj procjene mora se utvrditi savjetovanjem s nadležnim tijelima za okoliš i zdravlje.

Jasan fokus važno je polazište koje će utjecati na ostatak postupka SPUO. Utvrđena pitanja usmjeravat će procjenu stanja okoliša, razmatranje varijantnih razvojnih rješenja ili mogućnosti i stvarnu procjenu utjecaja rješenja navedenih u SPP.

Prilikom utvrđivanja važnih okolišnih pitanja važno je napomenuti da je popis tema povezanih s okolišem naveden u Prilogu I. nacrtu Uredba o SPUO samo ilustrativan. Svaki postupak SPUO ne mora razmotriti baš sve elemente okoliša. Istodobno postupak SPUO može razmotriti druga šira okolišna ili zdravstvena pitanja ili pitanja povezana s klimatskim promjenama (npr. kapacitet krajobraza za zadržavanje vode, mogućnosti za hodanje, vožnju biciklom itd.) koja bi mogla biti važna za predloženu SPP. Teme povezane s procjenom

¹² Direktiva o SPUO, članak 6. stavak 3.

¹³ ZOZO, članak 68. stavak 3.

¹⁴ Uredba o SPUO, Prilog I. (= Prilog I. Direktive o SPUO)

navedene u nacrtu Uredbe o SPUO trebale bi se samo smatrati vodičem, a ne strogim okvirom koji se treba „slijepo slijediti“.

Ta aktivnost stoga imaju za cilj:

- utvrditi bitna okolišna pitanja koja bi se trebala razmotriti u SPUO i do koje razine
- odrediti i objasniti koja okolišna pitanja nisu važna i ne moraju se razmotriti u SPUO
- utvrditi da li se varijantna razvojna rješenja ili mogućnosti moraju razmotriti u SPUO.

Predloženi pristup

Nacrt Uredbe o SPUO upućuje da sadržaj pojedine SPUO određuju tijela koja su nadležna za izradu SPP. Pritom se moraju savjetovati s tijelima nadležnim za okoliš i zdravlje. Uredba o SPUO daje mogućnost uključivanja SPUO ovlaštenika u postupak određivanja sadržaja studije.

Naša je preporuka uključiti SPUO ovlaštenika što je prije moguće u postupak SPUO te ga koristiti tijekom rasprava o značajnim okolišnim pitanjima. SPUO ovlaštenici naravno ne bi donosili odluke o sadržaju studija, s obzirom da je to odgovornost tijela nadležnih za izradu SPP, no mogu pomoći u prikupljanju relevantnih informacija i olakšati savjetovanja s tijelima. Njihova uključenost u ovu fazu postupka SPUO također može ubrzati postupak procjene, jer oni mogu prikupiti podatke ključne za postupak procjene.

U priručnicima za provedbu SPUO na državnoj, područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini navodi se da se rezultati postupka određivanja sadržaja strateške studije moraju jasno sažeti (Tablica 3. i Tablica 4.).

Tablica 3.: Prikupljanje prijedloga o sadržaju strateške studije

Sudionik rasprave	Okolišna tema	Pitanja koja treba razmotriti u okviru SPP	Pitanja koja treba razmotriti u okviru SPUO
.....
.....

Tablica 4.: Određivanje ključnih okolišnih pitanja

Okolišna pitanja	Preporuke za SPUO
(iz Priloga I. Uredbe)	Je li relevantno ili ne? Specifični problemi, rizici, utjecaji...? Prostorni obuhvat? Podaci, informacije, studije...? Preporuke o tome koja s kojim bi se tijelima trebalo savjetovati tijekom SPUO?
Zrak	...
Biološka raznolikost

Neovisno o tome jesu li u postupak određivanja sadržaja strateške studije uključeni SPUO ovlaštenici ili ne, predlažemo da oni uvijek jasno predstavljaju razmotrena pitanja u uvodnim dijelovima strateške studije te također ukratko prikažu korištenu metodologiju uz pomoć tablica poput prethodno prikazanih.

Okvir 2.: Savjeti za razmatranje utjecaja na biološku raznolikost i ekološku mrežu

Predlagatelj SPP mora podnijeti zahtjev za provedbom postupka ocjene prihvatljivosti SPP za ekološku mrežu. Ako se utvrdi potreba provedbe Glavne ocjene prihvatljivosti SPP za ekološku mrežu, treba se pridržavati metodologije opisane u Prilogu I. ovog dokumenta.

Neovisno o glavnoj ocjeni prihvatljivosti za ekološku mrežu trebali bi se razmotriti vjerojatni utjecaji na druge elemente biološke raznolikosti, a ako ih se ne može isključiti, trebala bi se utvrditi mjesta ili vrste koje bi mogle biti ugrožene (= na koje će vjerojatno utjecati). Kao temelj takvih razmatranja treba dati razloge usmjerenosti na odabrana pitanja. U pogledu biološke raznolikosti faza određivanja sadržaja studije trebala bi se usmjeriti na dva osnovna pitanja:

- 1) može li predloženi SPP imati značajan utjecaj na bilo koje zaštićeno područje u zemlji?
- 2) može li predloženi SPP imati značajan utjecaj na neku populaciju divljih vrsta faune i/ili flore i osobito na one strogo zaštićene?

Prilikom postavljanja prethodnih pitanja pozornost se mora dati područjima ograničenima prostornim obuhvatom dokumenta koji se procjenjuje, ali i zaštićenim područjima te populacijama vrsta susjednih područja ako postoji vjerojatnost da bi provođenje predmetnog SPP moglo utjecati na njih.

Na strateškoj razini bilo bi nerazumno i čak neizvedivo razmatranje vjerojatnih utjecaja na sve vrste koje se pojavljuju u regiji. Obuhvat razmatranih vrsta trebao bi se utvrditi razinom obuhvata SPP. Što je razina dokumenta viša, to bi on trebao biti manjeg obuhvata i stoga bi se utjecaji na biološku raznolikost trebali razmatrati samo u kontekstu „krovnih“ vrsta poput velikih zvijeri (ako SPP sadrži elemente koji bi mogli utjecati na propusnost krajobraza) ili migrirajućih vrsta ribe (u slučaju novih prepreka na vodotocima) i slično.

Međutim, neke kategorije SPP mogu biti vrlo velikog obuhvata (npr. prostorni planovi općine), a procjena njihova utjecaja na biološku raznolikost morat će biti još većeg obuhvata. Planovi koji bi mogli imati utjecaj na životinje koje lete trebali bi se uvijek podvrgnuti procjeni njihova utjecaja na ptice i šišmiše. U pogledu biljaka na prvom mjestu trebalo bi biti uzimanje u obzir endemskih ili vrlo rijetkih vrsta ili vrsta čija je pojava ograničena na zemljopisno područje SPP.

Predložena savjetovanja

Bitna okolišna pitanja trebala bi se utvrditi tako da ih planeri mogu prihvatiti kao prikladnu referentnu točku za mjerenje i povećanje okolišne učinkovitosti SPP. U idealnom slučaju neka ili sva okolišna pitanja i ciljevi koje su utvrdili SPUO ovlaštenici mogla bi postati sastavni dio SPP kao njihovi horizontalni okolišni ciljevi.

Uključivanje planera u postupak određivanja sadržaja strateške studije također pomaže u provjeri posjeduju li planeri korisne informacije koje mogu podijeliti sa SPUO ovlaštenicima i pritom ubrzati postupak procjene.

Praktični savjeti

- Odaberite pitanja koja su prikladna za sadržaj i razinu obuhvata SPP.

- Okolišna pitanja za SPP državne razine vjerojatno će biti općenitija od okolišnih pitanja za SPP s implikacijama za uporabu zemljišta na određenom području.

5.2 Analiza postojećeg stanja i mogući razvoj ako se ne usvoji SPP

Cilj

Direktivom o SPUO zahtijeva se pružanje sljedećih informacija:

- Podaci o postojećem stanju okoliša i mogući razvoj okoliša bez provedbe SPP
- Okolišne značajke područja na koja provedba SPP može značajno utjecati
- Postojeći okolišni problemi bitni za SPP, uključujući osobito one koji se odnose na područja od osobite važnosti za okoliš, primjerice područja utvrđena Direktivama 2009/147/EZ i 92/43/EEZ.

Ta se aktivnost usmjerava na ključna okolišna pitanja koja se razmatraju u SPUO. Cilj joj je predstaviti obilježja područja obuhvaćenog strateškom studijom, postojeće stanje i njegov moguć razvoj ako se ne izradi predloženi SPP (osobito u pogledu važnih okolišnih ciljeva) te postojeće okolišne probleme bitne za SPP koje bi se trebalo razmotriti u SPP i kroz postupak SPUO.

Takvim osnovnim analizama također se mogu opisati odnosi između tih trendova i glavnih razvojnih sektora na koje se odnosi SPP te pružiti informacije u svrhu postupka planiranja, kao i u svrhu SPUO.

Predloženi pristup

SPUO zahtijeva strateški pristup analizi i procjeni o postojećim okolišnim pitanjima i promjena koji su važni za SPP. Za taj je zadatak potrebno, osobito u slučaju SPP šireg obuhvata, fokusirano analitičko razmišljanje, strateški pristup prikupljanja podataka i kvalificirana stručna procjena.

Prikupljanje osnovnih podataka moglo bi u teoriji trajati neodređeno vrijeme. Da bi se osigurala usredotočenost procjene postojećeg stanja, preporuča se usmjerenje na ključna okolišna pitanja koja su utvrđena u prethodnom koraku SPUO. SPUO ovlaštenici moraju prikupiti dovoljno podataka da bi odgovorili na sljedeća pitanja za svako prioritetno pitanje koje se razmatra u SPUO:

- Koji su pravni ciljevi i ciljevi politike?
- Koj su ključna obilježja područja obuhvaćenog strateškom studijom? Kakav je bio dosadašnji trend? Koliko je postojeće stanje udaljeno od utvrđenih ciljeva? Je li došlo do kritične prekretnice u odnosu koristi i troškova? Koj su ključna područja i problemi koje je potrebno posebno zaštititi ili im posvetiti veću pozornost?
- Koji su pokretači tih trendova? Na koje od tih pokretača može značajno utjecati predložena SPP?
- Kako će se budući trend razvijati bez predložene SPP? Kako će na SPP utjecati velika razvojna rješenja koja su već odobrena, no nisu još provedena, klimatske promjene, promjene u regulatornom okviru ili okviru politika, gospodarski poticaji itd.? Koji su ključni novi rizici?
- Postoje li neke velike implikacije za SPUO ili postupak planiranja?

Prethodna pitanja mogla bi se razmotriti u kratkom analitičkom tekstu koji je popraćen grafičkim pomagalicama (grafikoni, karte, slike) ili drugim vrstama podataka koji opisuju trend. Pri tome SPUO ovlaštenici mogu imati primjedbe o prikladnosti postojećih podataka i sustava praćenja te istaknuti sve veće nedostatke u podacima i nesigurnosti.

Kvalitativni i kvantitativni podaci mogu se upotrijebiti u tu svrhu. Prošli i postojeći trendovi mogu se opisati na temelju podataka dostupnih iz postojećih izvora informacija (vidjeti Okvir 3.) ili uz pomoć stručnih prosudbi (u slučajevima kada nedostaju podaci). SPUO ovlaštenici u ovoj fazi ne bi smjeli krenuti prikupljati potpuno nove podatke osim ako se utvrde vrlo jasna ključna pitanja za koja nema dostupnih podataka. Oni su potrebni da bi se izvršio taj zadatak i istodobno uzele u obzir studije i razmotrile ključne pokretačke sile tih trendova. Kada su karte lako dostupne, te analize mogu se nadopuniti kartama koje prikazuju prostorne dimenzije i poveznice među ključnim okolišnim, socijalnim i gospodarskim pitanjima na području obuhvaćenom strateškom studijom.

Ispravno razumijevanje postojećeg stanja i trendova te njihov mogući razvoj ako se ne provede SPP služi kao temelj za predviđanje utjecaja na okoliš u sklopu SPUO. Na te trendove mogu na različiti način utjecati:

- tržišne snage
- veliki razvojni projekti koji su već odobreni, no nisu još provedeni
- drugi SPP
- promijenjeni klimatski uvjeti (očekuje se da će klimatske promjene biti osobito velike u mediteranskom području).

Utjecaji tih razvojnih rješenja još nisu vidljivi. Analize koje se odnose na budućnost, primjerice SPUO, trebale bi opisati očekivane buduće okolišne trendove s obzirom na to da je važno razumjeti utjecaje SPP na „budući okoliš“ u kojem će se provoditi SPP. Također je važno uzeti u obzir da bi na neke okolišne trendove mogle u bližoj budućnosti utjecati klimatske promjene (npr. vrlo visoke temperature, suše, poplave ili podizanje razine mora). Prilikom razmatranja klimatskih promjena dobra praksa SPUO trebala bi uzeti u obzir povijesne podatke o klimi, no i u najmanju ruku jasno utvrditi i predstaviti scenarij klimatskih promjena koji se razmatra u postupku procjene.

Opis vjerojatnih budućih trendova ako se ne izradi predložena SPP očito je ograničen brojnim nesigurnostima i ograničenom dostupnosti podataka. Direktiva o SPUO uzima u obzir ta ograničenja i propisuje zahtjev da se podaci prikupe na razuman način, unutar granica postojećih saznanja i dostupnih metoda procjene.¹⁵ Od SPUO ovlaštenika jedino se zahtijeva da u osnovnim crtama opišu buduće trendove najbolje što mogu.

Okvir 3.: Mogući izvori informacija

- izvješća o napretku za postojeće zakone
- izvješća o stanju okoliša
- podaci prikupljeni praćenjem važnih politika, strategija, planova ili programa na razini EU, državnoj, regionalnoj ili lokalnoj razini
- posebni istraživački projekti
- terenska istraživanja (ako se u SPUO ili tijekom postupka glavne ocjene prihvatljivosti SPP za ekološku mrežu razmatraju mogući značajni utjecaji specifični za područje).

Te analize su korisne, jer pregledi postojećih i budućih trendova ne koriste samo kao izvor informacija za provedbu postupka SPUO, već također mogu ojačati analizu cjelokupnog razvojnog konteksta prilikom izrade SPP. Kada se postupak SPUO provodi tijekom izrade SPP, podaci prikupljeni ili dobiveni u ovom koraku mogu se izložiti planerima i mogu ojačati analizu cjelokupnog razvojnog konteksta.

¹⁵ Direktiva o SPUO, članak 5. stavak 2.

Okvir 4.: Savjeti za analizu osnovnih trendova povezanih s biološkom raznolikosti i ekološkom mrežom

Nakon što utvrde područja i vrste od značaja, SPUO ovlaštenici bi trebali prikupiti dovoljno podataka za prikladan opis stanja ciljnih obilježja zaštićenih područja i/ili lokalnih populacija značajnih ključnih vrsta.

Ako postoje podaci o ciljnim obilježjima određenih područja i/ili populacija, mogu se pokušati ekstrapolirati trendovi njihova budućeg razvoja u slučaju neprovođenja SPP koji se razmatra. Ako je takav trend u pravilu negativan, kriteriji ocjene trebali bi biti stroži nego što su u slučaju područja/populacija koji nisu izloženi nikakvom riziku. Pozornost bi se trebala posvetiti okolišu ili određenim vrstama, npr. vrste široke ekološke valencije znatno su otpornije od specijaliziranih vrsta. Specijalizirane vrste također su podložnije kumulativnim utjecajima.

Ako nisu dostupni podaci o trendovima, treba se obaviti predviđanje temeljeno na poznavanju okolišnih potreba predmetne vrste ili vjerojatnog razvoja područja. Uvijek se detaljno mora opisati korištena metoda.

Predložena savjetovanja

Rezultati tih analiza trebali bi se na ispravan način predstaviti planerima kako bi ih mogli uzeti u obzir u analizi stanja i budućim fazama postupka planiranja. Direktivom o SPUO ne obvezuje se u ovom koraku na savjetovanja s tijelima nadležnim za okoliš i zdravlje i javnošću. Međutim, moglo bi biti korisno obavijestiti dionike o potrebama za podacima i dokumentacijom te ih zatražiti dodatne informacije.

Praktični savjeti

- Iskoristite stručnost tijela nadležnih za okoliš i zdravlje te ključnih dionika za utvrđivanje i tumačenje relevantnih podataka i predviđanje trendova.
- Prilikom procjene budućih trendova razmotrite utjecaje drugih budućih projekata i razvojnih SPP koji su odobreni, no nisu još provedeni. Oni bi mogli značajno promijeniti postojeće stanje okoliša.
- Podijelite podatke s timom za planiranje.
- Nemojte izgubiti fokus prilikom prikupljanja podataka.
- Nemojte prikupljati previše podataka ili koristiti podatke samo zato jer su dostupni.

5.3 Procjena predloženih razvojnih ciljeva ili prioriteta (neobavezni zadatak)**Cilj**

Direktiva o SPUO¹⁶ i Prilog II. Uredbe o SPUO propisuju kriterije za utvrđivanje relevantnih ciljeva zaštite okoliša i analize načina na koji su se ti ciljevi i druga okolišna pitanja uzeli u obzir tijekom izrade SPP.

Ta aktivnost stoga ima za cilj:

- Procijeniti pozitivne i negativne utjecaje razvojnih ciljeva i prioriteta koji su predmet SPP na relevantne okolišne ciljeve
- Razmotriti varijantna rješenja na razini predloženih razvojnih ciljeva i prioriteta.

¹⁶ Direktiva o SPUO, Prilog I. (e)

Predloženi pristup

SPUO ovlaštenici mogli bi procijeniti dosljednost predloženih razvojnih ciljeva i relevantnih okolišnih ciljeva upotrebom, primjerice, matrica ili drugih prikaza koji pokazuju ključne sukobe među predloženim razvojnim smjerovima i relevantnim okolišnim pitanjima i trendovima. Ta bi procjena trebala rezultirati informacijama, no također proaktivnim rješenjima za poboljšanu integraciju okolišnih pitanja u ciljeve i prioritete predložene SPP. Primjer mogućeg formata matrice nalazi se u nastavku:

Tablica 5.: Primjer vizualizacije neusklađenosti sinergije između predloženih razvojnih ciljeva i relevantnih okolišnih pitanja ili ciljeva

Predloženi razvojni ciljevi/prioriteti	Relevantna okolišna pitanja ili ciljevi					Predložene promjene predloženih razvojnih ciljeva
	
Predloženi razvojni cilj/prioritet br. 1	++	-	0	--	-	Preoblikovati cilj na sljedeći način...
Predloženi razvojni cilj/prioritet br. 2	++	+	--	0	+	Dati prvenstvo aktivnostima kao što su...
.....	0	--	+	-	--	Provesti samo u sljedećim područjima...
.....	-	++		0	+	Izbjegavati zahvate povezane s...

Zaključne primjedbe o optimizaciji predloženih razvojnih ciljeva ili prioriteta:
 One se mogu navesti kao preporuke o promjenama predloženih razvojnih smjerova ili prijedlozi za detaljnije planiranje (npr. koji bi se zahvati trebali provesti ili spriječiti, gdje bi se trebali nalaziti i gdje bi ih trebalo spriječiti itd.).

Analizom se mogu procijeniti sinergije i sukobi među relevantnim okolišnim ciljevima i specifičnim razvojnim ciljevima i prioritetima predloženima SPP te se mogu predložiti mogućnosti za prilagodbu predloženih razvojnih ciljeva i prioriteta SPP s ciljem unapređenja održivog razvoja.¹⁷

Takva opća procjena korisna je uglavnom kada osigurava pravodobne podatke prilikom izrade predložene SPP i pomaže u optimizaciji cjelokupnih smjerova predloženih zahvata. Ista nije toliko korisna ako se SPUO provede tek nakon što se izradi nacrt SPP. U takvim slučajevima bilo bi bolje izravno procijeniti utjecaje predložene SPP na značajna okolišna pitanja (vidjeti sljedeće poglavlje).

Okvir 5.: Savjeti za razmatranje ciljeva zaštite biološke raznolikosti

Ako se primjenjuje ovaj korak, SPUO ovlaštenici trebaju pažljivo razmotriti dosljednost relevantnih okolišnih ciljeva i onih povezanih sa zaštitom biološke raznolikosti. Okolišni ciljevi za „siva“ područja okoliša mogla bi često biti u sukobu s potrebama biološke raznolikosti koje bi se trebale otkriti prije uključivanja takvih ciljeva u predmetni SPP. Argument da je određeni razvojni cilj sukladan sa svim okolišnim ciljevima osim onim zaštite biološke raznolikost nije održiv. Osnovno pravilo SPUO jest da svi elementi okoliša imaju istu vrijednost i nijedan se ne može „žrtvovati“ u korist drugog.

¹⁷ Direktiva o SPUO, članak 1.

Predložena savjetovanja

Rezultati tih analiza trebali bi se na ispravan način predstaviti planerima kako bi ih mogli uzeti u obzir u utvrđivanju ciljeva i prioriteta SPP, analizi stanja i budućim fazama postupka planiranja. Preporuča se savjetovanje s nadležnim tijelima.

Praktični savjeti

- Opišite sve značajne pozitivne ili negativne utjecaje predloženih razvojnih ciljeva i prioriteta na relevantna okolišna pitanja i ciljeve.
- Predložite nove načine istodobnog postizanja razvojnih i okolišnih ciljeva.
- Aktivno uključite planere u te procjene.
- Uzmite u obzir sve veće nesigurnosti.

5.4 Procjena utjecaja SPP na značajna okolišna pitanja

Cilj

Prilogom I. Uredbe o SPUO propisan je zahtjev pribavljanja podataka o sljedećem:

- vjerojatni značajni utjecaji (sekundarni, kumulativni, sinergijski, kratkoročni, srednjoročni i dugoročni, stalni i privremeni, pozitivni i negativni) na okoliš
- mjere zaštite okoliša uključujući mjere sprječavanja, smanjenja i ublažavanja nepovoljnih utjecaja provedbe SPP na okoliš.

Jedna od glavnih koristi SPUO jest činjenica da omogućuje utvrđivanje utjecaja većeg broja rješenja na okoliš i olakšava njihovo sustavno razmatranje na strateškoj razini. Kumulativni utjecaji mogu nastati kao posljedica pojedinačno manjih no skupno značajnih aktivnosti koje se odvijaju kroz duže vrijeme.¹⁸

Ta procjena stoga ima za cilj procijeniti značajne negativne i pozitivne utjecaje SPP i kumulativne utjecaje na okoliš te razmotriti varijantna rješenja i mjere za sprječavanje, smanjenje i što je više moguće ublažavanje značajnih negativnih utjecaja na okoliš provedbe SPP.

Predloženi pristup

SPUO ovlaštenicima se preporuča provesti analizu kumulativnih utjecaja za svako utvrđeno značajno okolišno pitanje. U procjeni se mogu koristiti različiti alati za procjenu (npr. prostorne analize, analize trendova, matrice sa stručnim prosudbama, modeliranje itd.) koji su detaljno opisani u Prilogu II. ovog dokumenta.

Cjelovita procjena kumulativnih utjecaja može se provesti uz sljedeći pristup:

1. Za svako okolišno pitanje *utvrdite predložena razvojna rješenja* (npr. pojedinačne projekte ili skupove projekata) *koji bi mogli imati značajne utjecaje na određeno okolišno pitanje.*
2. *Opišite utjecaj svakog od tih razvojnih prijedloga na predmetno okolišno pitanje.* To možete učiniti tako da objasnite donosi li prijedlog značajne rizike, ili utječe li pozitivno ili negativno na pokretače

¹⁸ Smjernice za procjenu neizravnih i kumulativnih utjecaja, kao i interakcija utjecaja (na eng.), Europska komisija, GU XI, svibanj 1999. <http://ec.europa.eu/environment/eia/eia-studies-and-reports/pdf/guidel.pdf>

postojećih trendova u razmatranom okolišnom pitanju. Pritom bi moglo biti korisno u osnovnim crtama opisati pretpostavke na kojima se temelji predviđanje, opisati vjerojatnost i ključne nesigurnosti te objasniti zašto se utjecaj smatra značajnim, npr. osnovnim opisom implikacija za ciljeve politike zaštite okoliša, gospodarskih posljedica, utjecaja na određene društvene skupine itd. Predviđanja se ne moraju nužno izraziti u kvantitativnom obliku. No trebalo bi ih potkrijepiti upućivanjem na literaturu, primjere, izračune, karte itd.

3. *Utvrđite moguće mjere ublažavanja i poboljšanja.* Mjere ublažavanja na razini SPP razlikuju se od onih koje su u pravilu propisane za projekt. Mogu uključivati preporuke za razmatranje varijantnih rješenja ili promjene planiranih rješenja. Prilikom razmatranja mjera ublažavanja i poboljšanja korisno je uzeti u obzir savjete za razmatranje varijantnih rješenja i mjera ublažavanja navedenih u nastavku.
4. *Sažmite kumulativne utjecaje svih elemenata SPP koji bi mogli imati značajan negativan ili pozitivan utjecaj na relevantno okolišno pitanje.* Budući da će takva procjena bez sumnje uključivati nesigurnosti, SPUO ovlaštenici bi trebali koristiti najbolji mogući i najgori mogući scenarij. Najgori mogući scenarij opisuje stanja koja se realno mogu dogoditi ako do značajnih utjecaja predloženih razvojnih rješenja dođe bez razumnog upravljanja. Najbolji mogući scenarij opisuje stanja koja se mogu postići predloženim prilagodbama predloženog SPP, usvajanjem relevantnih mjera ublažavanja i razumnom provedbom predloženih zahvata i njihovim razumnim upravljanjem.
5. *Sažmite predložene mjere ublažavanja i odredite koje su prioritetne.* Važne mjere ublažavanja koje se ponavljaju u mnogim prijedlozima prostornog uređenja mogu se stoga uključiti u predloženi SPP kao opći uvjeti njegove provedbe. Također bi se trebala istaknuti sva osobito važna varijantna rješenja/mjere ublažavanja/mjere poboljšanja utvrđene za pojedine predložene zahvate.
6. *Istaknite sve velike nesigurnosti i predložite prioritete za praćenje.* SPUO ovlaštenici trebali bi na kraju postupka procjene sažeti sve velike pretpostavke i nesigurnosti s kojima su se susreli u svom radu. Opis nesigurnosti može imati značajnu ulogu kao izvor informacija za donošenje odluka i utvrđivanje ključnih pitanja za praćenje ili prilagodljivo upravljanje predloženim zahvatima (detaljnije u poglavlju 5.5).

Procjena se može predstaviti kartama popraćenima objašnjenjima (vidjeti npr. primjere prostorne analize u Prilogu II. ovog dokumenta) ili jednostavnim tablicama poput one prikazane u nastavku.

Tablica 6.: Shematski prikaz logike za procjenu kumulativnog utjecaja

Pitanje i/ili ciljevi zaštite okoliša:	Teritorijalna biološka raznolikost <ul style="list-style-type: none"> • Uvjeti i obuhvat vrijednih prirodnih područja • Fragmentacija staništa 	
Prijedlozi prostornog plana s vjerojatnim značajnim utjecajem na predmetno pitanje	Vjerojatni značajni utjecaji	Varijantna rješenja i mjere ublažavanja i poboljšanja koje bi trebalo razmotriti
Prijedlog br. 1.8.	Objasnite donosi li prijedlog značajne rizike/mogućnosti, ili utječe li pozitivno ili negativno na pokretače postojećih trendova u razmatranom okolišnom pitanju. Pritom u osnovnim crtama:	Predložite preinake prijedloga prostornog plana ili uvjeta njegove provedbe. Pritom uzmite u obzir bilo koje od sljedećih pitanja: <ul style="list-style-type: none"> • Je li predloženo razvojno rješenje doista potrebno: općenito i u predloženom obuhvatu? (npr. razvojne

	<ul style="list-style-type: none"> • opišite pretpostavke koje čine temelj vašeg predviđanja • opišite vjerojatnost i ključne nesigurnosti • objasnite zašto se utjecaj smatra značajnim, npr. osnovnim opisom implikacija za ciljeve politike zaštite okoliša, gospodarskih posljedica, utjecaja na određene društvene skupine itd. <p>Gdje je moguće potkrijepite vaše zaključke upućivanjem na literaturu, primjere, izračune, karte itd. (može ih se priložiti radi ilustriranja utjecaja).</p>	<p>potrebe u društvu ne mogu se zadovoljiti bez ovog razvojnog rješenja)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gdje bi se takav razvoj trebao nalaziti, a gdje bi se trebao spriječiti? • Postoje li bolji postupci ili tehnologije? • Bi li prijedlog trebalo provesti kao prioritetan, odgoditi ga ili otkazati? • Koji se uvjeti mogu propisati za provedbu tog prijedloga, npr. detaljan dizajn, sadržaj studije o utjecaju na okoliš na razini projekta itd.?
Prijedlozi br. 2.3, 3.5, 4.1		
...
<p>Kumulativni učinak svih prijedloga prostornog plana koji bi mogli imati utjecaj na ovaj cilj zaštite okoliša</p> <p>Sažmite najgori mogući i najbolji mogući scenarij budućeg razvoja tog trenda koji bi se dogodio da se ostvare svi izravni i neizravni utjecaji relevantnih elemenata SPP na trend.</p>		
<p>Prioritetne mjere ublažavanja i varijantna rješenja koja bi trebalo razmotriti</p> <p>Istaknite sve mjere ublažavanja koje se ponavljaju u mnogim prijedlozima prostornog plana i mogu se stoga uključiti u predloženi SPP kao opći uvjeti provedbe. Također istaknite sva osobito važna varijantna rješenja/mjere ublažavanja/mjere poboljšanja utvrđene u prethodnoj tablici.</p>		
<p>Ključni problemi za buduće studije ili praćenje (rješavanje nesigurnosti):</p> <p>....</p>		

U pogledu utjecaja zaštićenih područja nije dovoljno jednostavno navesti da bi predmetni SPP mogao imati utjecaj na ta područja ili obrnuto. Procjena bi se trebala provesti do razine ciljnih obilježja područja i ciljeva zaštite te bi se u njoj trebali usporediti utjecaji razmatranog dokumenta na postojeće stanje određenih ciljnih obilježja. Nekoliko savjeta za provođenje takve procjene navedeno je u nastavku.

Okvir 6.: Savjeti za procjenu utjecaja na biološku raznolikost

Svaka tvrdnja o „značajnom“ ili „beznačajnom“ utjecaju mora se prikladno obrazložiti. Ako je procjenu utjecaja na biološku raznolikost teško opisati s toliko preciznosti da je moguća jednoznačna procjena, moraju se poštivati dva ključna načela zaštite i održive uporabe biološke raznolikosti:

- **načelo predostrožnosti:** podrazumijeva pretpostavku u korist zaštite biološke raznolikosti kada nedostaje saznanja potrebnih za osiguranje učinkovitog ublažavanja značajnog negativnog utjecaja. Trebalo bi se primjenjivati u slučajevima kada postoji dovoljno dokaza koji pokazuju da su negativni utjecaji mogući, no nedovoljno da bi se potvrdilo „nepostojanje značajnog utjecaja“.
- **načelo „kompenzacije“:** zahtijeva održavanje *statusa quo* u smislu kvantitativnih i kvalitativnih aspekata biološke raznolikosti. Iako neće uvijek biti moguće održati postojeću kvantitetu,

kvalitativna točka gledišta uvijek se mora zadržati: nikada se ne bi smjelo dopustiti smanjenje osobito značajnih pojava (populacija) rijetkih i vrijednih vrsta.

Vodeća načela u razmatranju varijantnih rješenja i mjera ublažavanja

Prilikom razmatranja varijantnih rješenja moglo bi biti korisno ako SPUO ovlaštenici postave sljedeća pitanja:

- *Može li se smanjiti potreba za novim razvojnim rješenjima?* Ta varijantna rješenja povezana s „upravljanje potrebom“ mogu preispitati cjelokupan obuhvat predloženog razvojnog rješenja. Primjer iz sektora voda: Može li SPP smanjiti potrebu za vodom povećanjem cijene pitke vode, smanjiti količinu potrošene vode popravkom distribucijskih mreža, poticanjem ponovnog korištenja vode itd.? Primjer iz prometnog sektora: Može li SPP smanjiti prometne potrebe boljim smještajem novih industrijskih i stambenih razvojnih rješenja, ograničavanjem pristupa automobilom određenim područjima, povećanjem ili uvođenjem cestarina za uporabu cesta, naplaćivanjem parkiranja itd.?
- *Postoje li okolišno prihvatljivi pristupi za zadovoljavanje razvojne potrebe?* Ta rješenja povezana s „upravljanjem postupkom“ mogu ponuditi prijedloge o različitim sredstvima za postizanje željenih razvojnih rezultata. Primjer iz prometnog sektora: Može li SPP povećati mobilnost promicanjem javnog prijevoza, hodanja i vožnje biciklom itd.?
- *Gdje bi se takva razvojna rješenja trebala nalaziti, a gdje bi se trebala spriječiti?*
- *Koje je najbolje vrijeme ili provedba faza novih razvojnih rješenja?* Postavlja se sljedeće opće pitanje: „Je li moguće prvo provesti razvojna rješenja s najmanje štetnim utjecajima i odgoditi ona najproblematičnija?“ Određivanje prioriteta može biti osobito učinkovito kada predloženi SPP uključuju važne odluke o npr. potporama za prioritetni projekt ili javnom proračunu.

Mjere ublažavanja negativnih utjecaja i povećanja pozitivnih utjecaja

Kada se iscrpe sve mogućnosti optimizacije SPP kroz varijantna rješenja, u SPUO bi se trebale predložiti mjere za sprječavanje, smanjenje ili ublažavanje negativnih utjecaja predloženog razvojnog rješenja ili programa (mjere ublažavanja), kao i povećanje koristi. U tom pogledu u SPUO se mogu osobito razmatrati sljedeće mogućnosti:

- *Preporuke za osmišljavanje planiranih aktivnosti/projekata.* To se može ostvariti predlaganjem preporuka o specifičnim pitanjima i varijantnim rješenjima koja se moraju istražiti u smislu osmišljavanja, predlaganjem sadržaja i fokusa pojedinih procjena utjecaja zahvata na okoliš koje će se poduzeti za te aktivnosti i/ili preporučivanjem uvjeta provedbe tih aktivnosti/projekata.
- *Poboljšanja međuinstitucionalnih mjera radi osiguranja ispravnog upravljanja posljedicama predloženog SPP.* To može uključivati poboljšanu suradnju među nadležnim tijelima, bolju uporabu gospodarskih instrumenata ili poboljšanu provedbu i administrativni nadzor predloženih razvojnih rješenja.
- *Druge predložene inicijative za ublažavanje negativnih utjecaja.* One mogu uključivati pokretanje novih postupaka planiranja (npr. ako na kvalitetu vode u jednoj regiji značajno utječu razvojna rješenja iz susjedne regije, tada se u SPUO može predložiti pokretanje postupka integriranog upravljanja slivovima radi rješavanja tog problema), uspostavljanje novih instrumenata za ublažavanje negativnih utjecaja (npr. uspostava lokalnog fonda za okoliš radi prikupljanja naknada i kazni za onečišćenje te uporabu tih financijskih sredstava za razvoj okolišne infrastrukture).

Okvir 7.: Načela za odabir varijantnih rješenja i davanje prednosti mjerama ublažavanja i poboljšanja

Načelno bi se trebalo težiti da se u SPUO preporuča izmjene SPP i mjera ublažavanja prema sljedećem redoslijedu prioriteta:

1. mogućnosti „svi dobivaju“ koje imaju željene utjecaje na okoliš, no donose i druge društvene ili gospodarske koristi
2. mogućnosti „bez žaljenja“ ili „s malo žaljenja“ koje donose koristi za okoliš ili male rizike za okoliš pod različitim pretpostavkama
3. favoriziranje reverzibilnih i fleksibilnih razvojnih mogućnosti koje se mogu izmijeniti ako dođe do nepredviđenih značajnih utjecaja
4. odgoda predviđenih razvojnih rješenja koja su rizična ili koja bi mogla imati značajan utjecaj.

Prilikom razmatranja utjecaja na biološku raznolikost u SPUO bi se trebalo pridržavati sljedećeg pristupa postupku:

- a) izbjegavanje gubitka ili oštećivanja biološke raznolikosti
- b) poboljšanje biološke raznolikosti gdje je to moguće ili osiguravanje mogućnosti za oporavak
- c) ublažavanje/kompenzacija neizbježnih gubitaka u biološkoj raznolikosti
- d) konsolidacija podataka o biološkoj raznolikosti.

Predložena savjetovanja

Rezultati tih analiza trebali bi se na ispravan način predstaviti planerima kako bi ih uzeli u obzir u planiranju prijedloga i mogućih aktivnosti.

SPUO ovlaštenicima se preporuča organizirati ciljana savjetovanja usmjerena na specifično pitanje s tijelima nadležnim za okoliš i zdravlje te drugim dionicima radi potvrđivanja rezultata analize i rasprave o predloženim mjerama ublažavanja i poboljšanja za ključna značajna pitanja. Primjerice, SPUO ovlaštenici bi mogli organizirati savjetovanje u kojem se usredotočuje samo na utjecaje SPP povezane s biološkom raznolikosti i koje uključuje državna tijela za okoliš, upravljačka tijela nacionalnih parkova (ako postoji mogućnost utjecaja), javne ustanove odgovorne za područja mreže Natura 2000), nevladine organizacije itd.

Praktični savjeti

- Ovu procjenu koristite kao alat za razmatranje varijantnih rješenja i gdje je moguće uključite u procjenu planere.
- Uzmite u obzir sve veće nesigurnosti.
- Navedite preporuke za postupak planiranja.
- Predložite mogućnosti za smanjenje ili ublažavanje značajnih negativnih utjecaja SPP na relevantna okolišna pitanja.

5.5 Prepoznavanje nesigurnosti i priprema za praćenje i prilagodljivo upravljanje utjecajima SPP na okoliš

Cilj

Prilogom I. Uredbe o SPUO zahtijeva se sljedeće:

- opis provedene procjene, uključujući i poteškoće (primjerice tehničke nedostatke ili nedostatke znanja i iskustva) pri prikupljanju potrebnih podataka
- opis predviđenih mjera praćenja.

Ovim se korakom nastoji osigurati prepoznavanje svih ključnih nesigurnosti i rizika te predlaganje programa praćenja radi osiguravanja razumne provedbe predloženog SPP te kako bi se utvrdili nepredviđeni negativni utjecaji radi uspješnog poduzimanja odgovarajućih korektivnih mjera.

Predloženi pristup

U ovim je smjernicama naglašena važnost analize dugoročnih trendova, procjene izravnih i neizravnih utjecaja predloženih razvojnih rješenja na te trendove, prepoznavanje pretpostavki i nesigurnosti u postupku procjene te idealnog odabira takvih predloženih razvojnih rješenja i provedbe koja omogućuje njihove izmjene u kontekstu naučenih lekcija. Ako provedba predloženog razvojnog rješenja omogućuje izmjene predloženog razvojnog rješenja, moglo bi biti korisno da SPUO ovlaštenici uzmu u obzir načela prilagodljiva upravljanja.

Ključna značajka prilagodljiva upravljanja jest činjenica da donositelji odluka traže razvojne strategije koje se mogu izmijeniti nakon što se steknu novi uvidi iskustvom i istraživanjem. Učenje, eksperimentiranje i procjena ključni su elementi tog pristupa. Za prilagodljivo upravljanje potrebna je fleksibilnost koja omogućuje izmjene odluka kada postanu dostupni novi podaci. Iako to nije uvijek moguće, prijedlozi razvojnih rješenja i postupci odobrenja trebali bi što više omogućivati izmjenu predložene strukture i rada razvojnog rješenja ako je to potrebno zbog promjena u okolišu.

SPUO bi trebale olakšati prilagodljivo upravljanje jasnim priznavanjem pretpostavki i nesigurnosti te predlaganjem praktičnih mjera praćenja radi potvrde točnosti izrađenih predviđanja i skretanja pozornosti donositelja odluka na nove podatke. Pod pojmom „praćenje“ mogu se uključiti i različiti pristupi koji se mogu znatno razlikovati od klasičnog tumačenja praćenja kao prikupljanja tehničkih podataka, npr. prikupljanje fokusiranih i usmjerenih podataka koji omogućuju procjenu određenih utjecaja SPP na okoliš. Takve informacije mogu se pribaviti od primjerice nevladinih udruga ili sveučilišta u sklopu njihovih istraživanja i/ili studentskih istraživanja.

Prilikom planiranja sustava praćenja, SPUO ovlaštenici bi trebali podići svijest o velikim rizicima i nesigurnostima te predložiti provedbene mjere koje omogućuju fleksibilnost i prilagodbe kada postanu dostupni novi podaci.

Praćenje bi se trebalo temeljiti na predanosti i opće prihvaćenoj potrebi te se ne bi smjelo smatrati pukom formalnosti koja se mora „precrtati po izvršenju“ zbog formalnih zahtjeva iz Direktive o SPUO. Praćenje bi trebalo biti alat kojim se pružaju povratne informacije i koji ima smisla samo kada se donose ispravne odluke na temelju prikupljenih podataka. Drugim riječima, prilagodljiva priroda SPP ne bi trebala predstavljati samo prazne riječi već bi trebala postati stvarnost. Praćenje bez odlučnosti da se SPP izmijeni ako na to navode prikupljeni podaci nema puno smisla.

Okvir 8.: Savjeti za praćenje utjecaja na biološku raznolikost

Praćenje biološke raznolikosti vrlo je teško i skupo. Stoga bi se praćenje biološke raznolikosti u svrhu SPUO trebalo predložiti samo u onim slučajevima kada se očekuje značajan utjecaj na biološku raznolikost. Prilikom ispunjavanja te obveze iz SPUO uvijek imajte na umu svrhu praćenja biološke raznolikosti: trebalo bi utvrditi negativne utjecaje predmetnog SPP tijekom njegove provedbe.

Praćenje utjecaja na biološku raznolikost može obuhvaćati ekološku mrežu, ali i biološku raznolikost izvan ekološke mreže. Stoga bi se pokazatelji trebali odabrati tako da se odnose na pojedine rizike koji proizlaze iz SPP, a istodobno bi trebali biti lako uočljivi (npr. za njih nisu potrebne složene i skupe metode i pristupi). Ako se ne očekuju utjecaji predmetnog SPP na biološku raznolikost ili se očekuju zanemarivi utjecaji, nema potrebe za složenim praćenjem.

Predložena savjetovanja

Rezultati tih analiza trebali bi se na ispravan način predstaviti planerima kako bi ih uzeli u obzir prilikom planiranja sustava praćenja za SPP. Preporuča se savjetovanja s tijelima nadležnim za okoliš i zdravlje.

Praktični savjeti

- Predložite samo takve mjere praćenja koje će poslužiti kao potpora budućem donošenju odluka.
- Pokušajte koristiti postojeće sustave praćenja i predložite mjere za razmjenu podataka (ako su relevantne).
- Obvezno predložite realistične mjere praćenja.

5.6 Izrada strateške studije**Cilj**

Uredbom o SPUO zahtijeva se izrada strateške studije o utjecaju na okoliš koja se bavi stavkama navedenima u Prilogu I. Uredbe o SPUO.

Ta aktivnost stoga ima za cilj pripremu zaključnih informacija i izradu strateške studije.

Predloženi pristup

Aktivnosti opisane u ovim smjernicama trebale bi omogućiti SPUO ovlaštenicima pribavljanje svih podataka koje je potrebno uključiti u stratešku studiju. Materijali koji nedostaju, a moraju se izraditi jesu osobito sljedeći:

- Kratki pregled sadržaja i glavnih ciljeva SPP i odnosa s drugim odgovarajućim SPP
- Kratki prikaz razloga za odabir razmotrenih varijantnih rješenja, obrazloženje najprihvatljivijeg varijantnog rješenja SPP na okoliš i opis provedene procjene
- Opis provedene procjene i ne-tehnički sažetak.

Stavke kojih se mora dotaknuti strateška studija utvrđene su u Prilogu I. Uredbe o SPUO, koja prenosi Prilog I. Direktive o SPUO i relevantne zahtjeve iz Direktive o staništima.

U tom se pogledu mora naglasiti da mnoge države članice dopuštaju SPUO ovlaštenicima da smatraju navedene stavke tek fleksibilnim okvirom, a ne strogo određenim poglavljima strateških studija. SPUO ovlaštenici mogu strukturirati stratešku studiju na način koji smatraju najprikladnijim za prikaz relevantnih informacija čitateljima, a da pritom poštuju sadržaj i objasne na koji su način razrađene teme navedene u Prilogu I. Direktive o SPUO. Mogu, primjerice, spojiti ili podijeliti određene teme ili dodati podatke koji su važni za čitatelje (npr. rezultate SPUO povezanih SPP koji su korišteni i uzeti u obzir prilikom procjene predloženog SPP).

Načelno bi glavni tekst strateške studije trebao biti sažet, a detaljnije informacije trebale bi se nalaziti u prilogima. SPUO ovlaštenici se mogu pridržavati sljedećih savjeta da bi njihove studije bile što prilagođenija čitateljima:

- Objasnite na što je bio usmjeren postupak SPUO i jasno uputite čitatelje na sastavne dijelove dokumenta te istaknite ključne zaključke
- Koristite što je više moguće vizualnih pomagala, primjerice jednostavne matrice koje vizualno prikazuju zaključke SPUO
- Jasno usporedite varijantna rješenja i odredite koji prioritet imaju rješenja radi donošenja odluke.

Zaključno, dobra je praksa da SPUO ovlaštenici dodaju „podatke o upravljanju postupkom“ koji u osnovnim crtama opisuju način na koji je provedena SPUO tijekom izrade odgovarajućeg SPP i način na koji su relevantna pitanja koja su postavili SPUO ovlaštenici uzeta u obzir prilikom izrade SPP.

Praktični savjeti

- Predstavite sve analize koje su provedene unutar SPUO i sažmite rezultate procjene u ne-tehničkom sažetku koji također sadrži obrazloženje načina na koji je planerski tim uzeo u obzir rezultate postupka SPUO.
- Istaknite zaključke i otvorena pitanja za razmatranje.
- Navedite nesigurnosti i poteškoće koje su se pojavile tijekom SPUO.
- Koristite jednostavan jezik tako da donositelji odluka, nadležna tijela i javnost mogu razumjeti stratešku studiju.
- Nemojte koristiti složeni žargon ili akronime.

Primjeri mogućih ulaznih i izlaznih podataka

U tablici 7. nalazi se popis mogućeg sadržaja strateške studije i relevantnih ulaznih podataka pribavljenih aktivnostima opisanim u ovim smjernicama.

Tablica 7. Moguć sadržaj strateške studije

Struktura	Stavke navedene u Prilogu I. Uredbe o SPUO	Poveznica
Ne-tehnički sažetak	- ne-tehnički sažetak podataka iz Priloga I. podzakonskog akta o SPUO, 1. do 9. naprijed	Poglavlje 5.6
Predložena SPP	- kratki pregled sadržaja i glavnih ciljeva SPP i odnosa s drugim odgovarajućim SPP	Poglavlje 5.6
Okolišni	- podaci o postojećem stanju okoliša i mogući razvoj okoliša bez provedbe SPP - okolišne značajke područja na koja provedba SPP može značajno utjecati	Poglavlje 5.2

Struktura	Stavke navedene u Prilogu I. Uredbe o SPUO	Poveznica
kontekst	- postojeći okolišni problemi bitni za SPP, uključujući osobito one koji se odnose na područja od osobite važnosti za okoliš, primjerice područja utvrđena Direktivama 2009/147/EZ i 92/43/EEZ	Poglavlje 5.2
Razmatranje relevantnih okolišnih ciljeva	- ciljevi zaštite okoliša uspostavljeni po zaključivanju međunarodnih ugovora i sporazuma, koji se odnose na SPP te način na koji su ti ciljevi i druga pitanja zaštite okoliša uzeti u obzir tijekom izrade SPP	Poglavlje 5.3
Vjerojatni značajni utjecaji predloženih varijantnih rješenja i mogućnosti	- vjerojatni značajni utjecaji (sekundarni, kumulativni, sinergijski, kratkoročni, srednjoročni i dugoročni, stalni i privremeni, pozitivni i negativni) na okoliš, uključujući biološku raznolikost, stanovništvo i zdravlje ljudi, biljni i životinjski svijet, tlo, vodu, zrak, klimu, materijalnu imovinu, kulturno-povijesnu baštinu, krajobraz, uzimajući u obzir njihove međudnose	Poglavlje 5.4
Razmatrana varijantna rješenja i mjere sprječavanja, smanjenja ili ublažavanja negativnih utjecaja	- kratki prikaz razloga za odabir razmotrenih varijantnih rješenja, obrazloženje najprihvatljivijeg varijantnog rješenja SPP na okoliš i - mjere zaštite okoliša uključujući mjere sprječavanja, smanjenja i ublažavanja nepovoljnih utjecaja provedbe SPP na okoliš	Poglavlje 5.4
Nesigurnosti u metodologiji procjene i predloženo praćenje	- opis provedene procjene, uključujući i poteškoće (primjerice tehnički nedostaci ili nedostaci znanja i iskustva) pri prikupljanju potrebnih podataka - opis predviđenih mjera praćenja	Poglavlje 5.5
Poglavlje Glavna ocjena prihvatljivosti SPP za ekološku mrežu ako je isto utvrđeno u postupku ocjene prihvatljivosti SPP za ekološku mrežu	1. Podaci o ekološkoj mreži: – opis ekološke mreže na koje provedba SPP može utjecati – kartografski prikaz područja ekološke mreže u odgovarajućem mjerilu sukladno mjerilu kartografskog prikaza SPP 2. Opis mogućih značajnih utjecaja provedbe SPP na ekološku mrežu: – vjerojatnost, trajanje, učestalost, jačina i kumulativna priroda (procjena rizika) mogućih utjecaja provedbe SPP na ekološku mrežu 3. Prijedlog mjera ublažavanja negativnih utjecaja provedbe SPP na ekološku mrežu 4. Zaključak: – glavna ocjena utjecaja SPP na ekološku mrežu uz primjenu predloženih mjera ublažavanja iz točke 3.	Prilog I. ovog dokumenta

6 KONTROLNA SPUO LISTA

Kontrolna SPUO lista preuzeta je iz „Kontrolnog popisa za osiguranje kvalitete“ koji se nalazi u Prilogu 4. dokumenta Ujedinjenog Kraljevstva *Sustainability Appraisal of Regional Spatial Strategies and Local Development Documents* (Procjena održivosti regionalnih prostornih strategija i dokumenata lokalnog razvoja). Ova lista može vam pomoći u ispunjavanju zahtjeva Direktive o SPUO, utvrđivanju problema u strateškoj studiji i prikazivanju učinkovitosti procjene u integraciji okolišnih pitanja u SPP. Kontrolna lista se može koristiti u bilo kojoj fazi postupka SPUO radi provjere kvalitete postupka obavljenog do tog trenutka.

Postupak SPUO i savjetovanja

- SPUO je provedena kao neizostavni dio postupka planiranja.
- Savjeovalo se s tijelima i javnošću na način i u vrijeme koji su im pružili ranu i učinkovitu priliku za izražavanje svojih mišljenja o nacrtu SPP i strateškoj studiji unutar odgovarajućih vremenskih okvira.

Rješavanje ključnih pitanja

- Jasno se iznose svrha i ciljevi SPP.
- Utvrđuju se i objašnjavaju poveznice s drugim povezanim SPP.
- Utvrđuju se okolišna pitanja koja su važna za SPP.
- Navode se razlozi za isključivanje pitanja iz daljnjeg razmatranja.

Alternativna rješenja

- U SPUO se razmatraju realna varijantna rješenja ako su predložena u SPP, a navode se razlozi za odabir razmotrenih varijantnih rješenja.
- Utvrđuju se i uspoređuju utjecaji na okoliš (negativni i pozitivni) svakog varijantnog rješenja koje je predloženo u SPP.

Osnovni podaci

- Opisuju se relevantni aspekti postojećeg stanja okoliša i njihov vjerojatni razvoj u slučaju neprovođenja SPP.
- Opisuju se okolišna obilježja područja s vjerojatnim značajnim utjecajem, uključujući područja koja prelaze fizičku granicu područja SPP, na koja bi SPP mogao utjecati.

Predviđanje i procjena mogućih značajnih utjecaja na okoliš

- Razmatraju se pozitivni i negativni utjecaji, a obrađuje se i trajanje utjecaja (kratkoročno, srednjoročno i dugoročno).
- Utvrđuju se vjerojatni sekundarni, kumulativni i sinergijski utjecaji gdje je to moguće.
- Također se razmatraju međudnosi utjecaja gdje je to moguće.
- U predviđanju i procjeni utjecaja koriste se relevantni poznati standardi, propisi i pragovi.

Metode i nesigurnosti

- Opisuju se metode korištene za provedbu SPUO.
- Objašnjavaju se nedostaci u pozadinskim podacima ili metodama.

Mjere ublažavanja

- Navode se mjere sprječavanja, smanjenja ili ublažavanja značajnih negativnih utjecaja provedbe SPP.
- Utvrđuju se pitanja koja se moraju uzeti u obzir u odobrenju projekta.

Strateška studija

- Koristi se jednostavan i jasan jezik te se izbjegavaju ili objašnjavaju tehnički pojmovi.
- Koriste se karte i druge ilustracije gdje je prikladno.
- Objašnjavaju se korištene smjernice.
- Objašnjava se s kim se savjetovalo i koje su metode savjetovanja korištene.
- Utvrđuju se izvori informacija, uključujući stručne prosudbe i mišljenja.
- Sadrži ne-tehnički sažetak koji obuhvaća cjelovit pristup SPUO, ciljeve SPP, razmatrane glavne mogućnosti i sve izmjene plana koje proizlaze iz SPUO.
- Raspravlja se o tehničkim, proceduralnim i drugim poteškoćama s kojima se susrelo. Izričito se navode pretpostavke i nesigurnosti.

7 ZAKLJUČNE NAPOMENE O NAJČEŠĆIM SPUO MITOVIMA

Budući da je SPUO novi alat, postoje mnoga pitanja o njezinim koristima i troškovima. Najčešća pitanja i mitovi opisani su u osnovnim crtama u nastavku i navedene su primjedbe o njima na temelju praktičnih lekcija iz prakse provođenja SPUO.

7.1 Pitanje potrebe detaljnih analiza u SPUO koje nisu prikladne za predmetnu SPP

To je pitanje vrlo važno. Međutim, u Direktivi o SPUO izričito je navedeno da SPUO sadrži informacije koje se mogu razumno zahtijevati uzimajući u obzir:

- Trenutna saznanja i metode procjene
- Sadržaje i razinu obuhvata SPP i njegovu fazu u postupku donošenja odluka
- Razmjer u kojem se određena pitanja primjerenije procjenjuju na različitim razinama u tom postupku, kako bi se izbjegla dvostruka procjena.¹⁹

U Direktivi o SPUO također stoji da kada SPP čine dio hijerarhije, države članice uzimaju u obzir tu činjenicu s ciljem izbjegavanja dupliciranja procjene.²⁰ Strateška studija trebala bi sadržavati informacije koje se mogu razumno zahtijevati, uzimajući u obzir sadržaje i razinu obuhvata SPP i njegovu fazu u postupku donošenja odluka.²¹ Ukratko, to znači da bi razina obuhvata informacija i analiza navedenih u SPUO trebala odgovarati razini obuhvata SPP, a to bi se trebalo utvrditi u postupku određivanja sadržaja strateške studije i savjetovanja.

7.2 Pitanje značajnih dodatnih troškova i produženja postupka planiranja koje nameće SPUO

Ta se pitanja obično javljaju iz pristupa SPUO koja se temelje na zasebnim *ex post* procjenama. Takve prakse u pravilu rezultiraju pojavama:

- Odgode uzrokuje jednostavna činjenica da se sa SPUO počinje prekasno u postupku izrade SPP te je potrebno dodatno vrijeme za njezinu provedbu koje bi moglo produžiti cjelokupni postupak planiranja.
- SPUO je skuplja s obzirom na to da bi SPUO ovlaštenici možda trebali zasebno prikupljati podatke koji su mogli biti pribavljeni na neki drugi način u sklopu cjelokupnog postupka planiranja. SPUO ovlaštenici će također morati održati dodatna savjetovanja s planerima, nadležnim tijelima i javnošću. Ta savjetovanja moraju se organizirati što povećava troškove SPUO, kao i cjelokupne troškove postupka planiranja.

Treba napomenuti da se prethodna pitanja javljaju u slučajevima neispravnog upravljanja SPUO. Ako je SPUO ispravno povezana s postupkom planiranja i ako se provodi *ex ante* kao što je propisano Direktivom o SPUO, odgode povezane sa SPUO očito su minimalne kao što nalažu načela dobre prakse SPUO.

Provođenje SPUO *ex ante* ili tijekom postupka planiranja omogućuje planerima i SPUO ovlaštenicima optimizaciju i razmjenu dobivenih podataka. Iskustvo među partnerima Greening Regional Development Programmes mreže, razvoj i prostorno uređenje pokazuje da na takve procjene u pravilu otpada 10-20 %

¹⁹ Direktiva o SPUO, članak 5. stavak 2.

²⁰ Direktiva o SPUO, članak 4. stavak 3.

²¹ Direktiva o SPUO, članak 5. stavak 2.

troškova (ili ekvivalent postotka radnih dana) nastalih tijekom postupka planiranja. Ti „troškovi“ mogu se smatrati marginalnim u usporedbi s budućim troškovima okolišno neodrživih razvojnih zahvata. Također je važno napomenuti da SPUO može provesti unutar institucije tim planera ako je dovoljno stručan.

Naposljetku, ako tijelo za prostorno uređenje ne razumije postupak SPUO i ne uključi ga u svoj program razvoja, tada vjerojatno neće upotrijebiti okolišna rješenja utvrđena u SPUO. U takvim je slučajevima SPUO doista skupo gubljenje vremena.

Da zaključimo u pozitivnom tonu sa rezultatima studije o prvoj godini provedbe Direktive o SPUO u Ujedinjenom Kraljevstvu. U studiji je anketirano 201 tijelo koje je provodilo SPUO ili procjenu održivosti. Vidljivo je da tijela imaju iznenađujuće pozitivnu reakciju na zahtjeve SPUO Direktive i u njemu se izdvajaju neke zanimljive preporuke iz prakse (vidjeti okvir u nastavku).

Okvir 9.: Ključne poruke tijela koja su provela SPUO ili procjenu održivosti tijekom prve godine provedbe SPUO u Ujedinjenom Kraljevstvu

- Ostavite si dovoljno vremena (20 odgovora)
- Počnite rano, planirajte unaprijed i obavezno povežite SPUO s postupkom izrade plana (13)
- Sudjelujte na seminarima, čitajte smjernice, proučite druge primjere, umrežite se s drugim tijelima koja su već prošla kroz postupak (13)
- Nemojte biti pretjerano ambiciozni i obavezno zadržite jednostavni okvir SPUO („kontrolna pitanja“ prema kojima se procjenjuje SPP) (10)
- Uključite druge osobe iz lokalnog nadležnog tijela i drugih tijela (10)
- Povjerite SPUO savjetnicima (10)
- Provedite SPUO u svojoj instituciji, imenujte službenika za SPUO/procjenu održivosti, dovedite studente koji studiraju uz posao kao ispomoć (9)
- Jasno izrazite ključne rezultate. Svrha SPUO jest da utječe na SPP, bude konstruktivna i iskrena (5)
- Nemojte paničariti! Postaje jednostavnije nakon prvog puta (3)

Preuzeto iz Therivel i Walsh (2005)

LITERATURA

European Commission (2013) Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Strategic Environmental Assessment. ISBN 978-92-79-29016-9

<http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/SEA%20Guidance.pdf>

GRDP (2006) Handbook on SEA for EU Cohesion Policy 2007-2013. Greening Regional Development Programmes. February 2006.

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/working/doc/sea_handbook_final_foreword.pdf

ODPM (2005) A Practical Guide to the Strategic Environmental Assessment Directive, UK, Office of the Deputy Prime Minister, 2005.

http://www.doeni.gov.uk/niea/bm_sea_practicalguide.pdf

SEMLA (2007) General Technical Guidance for SEA, Ministry of Natural Resources and Environment, Hanoi, 2007

Therivel, R. and F. Walsh (2005) "The Strategic Environmental Assessment Directive in the UK: One Year On," submitted to *Environmental Impact Assessment Review*, [plan/programme.levett-therivel.co.uk](http://plan.programme.levett-therivel.co.uk).

UNECE and REC (2012) Resource Manual to Support Application of the UNECE Protocol on Strategic Environmental Assessment. United Nations Economic Commission for Europe, Geneva, 2012.

http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/eia/sea_manual/documents/SEA_Manual_final_Feb2011_en.pdf

UKRATKO O PROJEKTU SPUO HRVATSKA

Projekt je proveden u skladu s Direktivom 2001/42/EC o procjeni učinka pojedinih planova i programa na okoliš.

Svrha projekta bila je ojačati kapacitete za provedbu postupaka strateške procjene utjecaja na okoliš u Republici Hrvatskoj na regionalnoj i lokalnoj razini.

Komponenta projekta 1

- analizirana je transpozicija SPUO Direktive u Hrvatskoj
- analiziran je institucionalni okvir i postojeći kapaciteti za provedbu postupaka SPUO u Hrvatskoj te su isti uspoređeni s institucionalnim okvirom u drugim državama članicama Europske unije

Komponenta projekta 2

- provedena je obuka grupe od 10 SPUO trenera iz Ministarstva zaštite okoliša i prirode i izrađen priručnik za obuku SPUO trenera
- održano je 42 dana treninga za više od 700 službenika relevantnih tijela, SPUO ovlaštenika i nevladinih udruuga koji će biti uključeni u provedbu postupka SPUO na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini

Komponenta projekta 3

- izrađena su tri SPUO proceduralna priručnika za državnu, regionalnu i lokalnu razinu
- izrađena su tri metodološka priručnika
- izrađeno je trinaest priručnika za primjenu postupka SPUO pri planiranju u pojedinim područjima

Projekt je započeo 23. listopada 2012. i trajao je 20 mjeseci. Vrijednost projekta iznosila je 1.075.250 €, od čega je 10%, odnosno 107.525 €, iznos nacionalnog sufinanciranja.

GLAVNI JAVNO DOSTUPNI MATERIJALI

- Priručnik za provedbu strateške procjene utjecaja na okoliš na državnoj razini
- Priručnik za provedbu strateške procjene utjecaja na okoliš na područnoj (regionalnoj) razini
- Priručnik za provedbu strateške procjene utjecaja na okoliš na lokalnoj razini
- Opće metodološke preporuke za izradu strateških studija
- Smjernice za ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu
- Smjernice za primjenu pogodnih alata za analizu
- Smjernice za primjenu postupka strateške procjene utjecaja na okoliš u prostornom planiranju
- Smjernice za primjenu postupka strateške procjene utjecaja na okoliš u regionalnom razvoju
- Smjernice za primjenu postupka strateške procjene utjecaja na okoliš u gospodarstvu otpadom
- Smjernice za primjenu postupka strateške procjene utjecaja na okoliš u vodnom gospodarstvu
- Smjernice za primjenu postupka strateške procjene utjecaja na okoliš u poljoprivredi
- Smjernice za primjenu postupka strateške procjene utjecaja na okoliš u šumarstvu
- Smjernice za primjenu postupka strateške procjene utjecaja na okoliš u ribarstvu
- Smjernice za primjenu postupka strateške procjene utjecaja na okoliš u energetici
- Smjernice za primjenu postupka strateške procjene utjecaja na okoliš u industriji
- Smjernice za primjenu postupka strateške procjene utjecaja na okoliš u rudarstvu
- Smjernice za primjenu postupka strateške procjene utjecaja na okoliš u prometu
- Smjernice za primjenu postupka strateške procjene utjecaja na okoliš u elektroničkim komunikacijama
- Smjernice za primjenu postupka strateške procjene utjecaja na okoliš u turizmu

SPUO HRVATSKA

Projekt financiran sredstvima Europske unije

IPA 2010 „Jačanje kapaciteta za provedbu strateške procjene utjecaja na okoliš na regionalnoj i lokalnoj razini“

Projekt je financirala
Europska unija

eptisa

DVOKUT EGRO

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO ZAŠTITE
OKOLISA I PRIRODE